

KUKÁTKO

ZPRAVODAJ X. NÁRODNÍ PŘEHLÍDKY
INSCENACÍ HER PRO DĚTI
ČINOHERNÍCH AMATÉRSKÝCH
DIVADELNÍCH SOUBORŮ DOSPĚLÝCH
RAKOVNÍK 1991

2

BLÝSKÁNÍ NA LEPŠÍ ČASY?

Přehlídku divadla dospělých pro děti otevíráme po desáté. Uvážíme-li však, že hrnovská přehlídka dospělých pro dospělé má tradici už skoro šedesátiletou, vysvitne okamžitě základní a pro postavení divadla pro děti charakteristická disproporce. Ne že by kdysi liboherci, pak ochotníci a posléze amatéři ono "živé", herecké nebo řekněme činoherní divadlo pro děti nehráli-hráli a hrají ho také už více než sto let, a hojně. Ve většině krajů naší vlasti jsou to oni, kdo jako první zprostředkují dětem setkání se živým zrcadlem. Zdálo by se, že je to dostatečný důvod, aby se široká obec divadelnická, a konečně i pedagogická zajímala, jak a čím sytí dušičky našich nadějí národa. Omyl - dlouhé desítky let nevzal nikdo tento fakt pořádně na vědomí. Řeči bylo samozřejmě kolem vždycky dost, ale v praxi nepřekonal y bariéru nezájmu a podcenění.

Ovoce tohoto nezájmu sklízely první přehlídky před dvaceti, osmnácti lety a bylo trpké, skoro nestravitelné. Byli jsme nuceni si uvědomit, že dospělí hrají pro děti divadlo závislé na dramatikovi, že však skutečný dramatik se v této oblasti nevyskytuje (dvě tři výjimky jen potvrdily pravidlo). Že dramatika, určená dětem, ve svém závětrném pašalíku*) až neuvěřitelně zaostala za dětskou poezií a beletrií, a že se pod rouškou specifiky her pro děti s bohorovným klidem zveřejňuje spousta primitivního neumětelství, kýčariny a grafo-manských pokusů - podobné výtvory by v žádném jiném umění nemohly vůbec spatřit světlo světa.

*) chlívek

Ukázalo se, že většině souborů nechybí vřelý vztah k dětem, čisté úmysly, dobrá vůle, ba ani schopnosti, zato jim chybí to základní vědomí, že divadlo je svébytné umění s vlastními zákonitostmi, a ty platí objektivně a vždycky, ať už v hledišti sedí kdokoli.

Na první pohled bylo také zřejmé, že jedním z hlavních důvodů neutěšeného stavu je obecná absence tvořivé dramaturgie. Té nezbytné, klíčové činnosti divadelní, která formuje myšlenkový a tvarový základ inscenace, jako oko v hlavě hlídá estetické kvality a po všech stránkách zabezpečuje obsažnost režisérské i herecké výpovědi. Jako taková je rovněž nedělitelná, její rozsah ani její obsah nelze beztrestně zmenšovat pod záminkou dětскosti.

Boj se stereotypem, konvenčností a duchaprázdností pokleslé dětské dramatiky je vleklý a má dost společných rysů s prací Sisyfovou. Ale dramaturgická bilance devíti přehlídek, uskutečněných v průběhu dvaceti let, dosvědčuje, že vůbec není beznadějný. Minulá přehlídka ve Stráži pod Ralskem v roce 1989 ukázala, že se obraz amatérského divadla pro děti výrazně proměnil - alespoň ve špičce. Přispěla k tomu bezpochyby přirozená generační směna, vliv vývoje v oblasti nejbližší přilehlé, to jest v divadle dětském a výboje mladých divadel studiových. Stále větší počet souborů rozvíjí skutečně tvořivou dramaturgickou činnost pro radost dětí i svou. Amatérské divadlo pro děti dostalo v posledních letech injekci odvahy a sebevědomí.

Doufejme, že její působení přetrvá zmateční dobu, a že nebudeme muset za čas začínat zase znovu, až ze dna valit ten Sysifův balvan.

Alena Urbanová

HODNOCENÍ ODBORNÉ POROTY

POHÁDKY Z NOT

D-Klub z Plzně zaujal inteligentním, tvořivým přístupem k muzikantským anekdotickým příběhům Ilji Hurníka, citlivou souhrou, pobavenou hravostí a schopností navázat přirozený kontakt s dětským hledištěm, které spontánně a s chutí spolupracovalo na tomto spíše klubovém pořadu než divadelním představení. Ocenili jsme nápaditou a důslednou práci s hudebními nástroji a jejich funkční metaforické využití.

Je jen škoda, že třem mladým a slibným členům sympatického souboru chybí jistá míra zdravé suverenity a daleko větší vybavení zejména muzikantské, pro hudební Hurníkovy drobníčky těžko postradatelné.

Eva Machková

PASÁČEK VEPRŮ

Divadelní soubor MÁJ ÚKDŽ Praha inscenoval tuto pohádku, napsanou na motivy H. Ch. Andersena. Dramatizátorka Karla Voglová rozšířila základní motiv nedlouhé Andersenovy předlohy o řadu dalších postav a motivů,

mnohdy značně se vzdalujících poetice i tématice autora, ale především působících značně retardačně a nadměrně didakticky. Soubor si byl vědom problematičnosti textu, ale nezvolil cestu zkrácení či motivického zjednodušení a ujasnění.

Základním inscenačním prostředkem se stalo velké nasazení ve zvukové složce, výrazném gestu, barevnosti scény i kostýmů a hlavně v razantním tempu, které neumožňuje rozehrání klíčových motivů, a tím zůstává základní myšlenka původní Andersenovy pohádky téměř zcela zamlčena. Je proto škoda, že v dramaturgicko-režijní nedůslednosti zůstaly do jisté míry nevyužity schopnosti a možnosti hereckého souboru.

Rudolf Felzmann

~~~~~

D Ě T S K Á P O R O T A

Je velmi důležité pro inscenátory i odborníky, kteří se zabývají dětským divadlem, občas si ověřit, jak děti divadelní formy i obsah skutečně vnímají. Proto i letos při přehlídce pracuje skupina dětí pod vedením psycholožky PhDr. Ivany Veltrubské a učitelky Evy Kodešové. Formy získávání informací od dětí jsou různé,

pokračování na další straně

ŽENICH PRO ČERTICI

Mladý sympatický soubor z Prahy - Bráníka zahájil přehlídku hrou H. Libické a J. M. Bourka ŽENICH PRO ČERTICI.

Tato textová předloha patří k jakémusi lepšímu průměru současné dětské dramatiky. Trpí sice také verbalismem a neobratnostmi ve stavbě příběhu, ale je alespoň opřena o originální nápad a s pohádkovými motivy zachází citlivě.

Představení jako celek působí příjemně, vesele, je hráno s vkusem. Problémem inscenace však je, že text předlohy je reprodukován příliš pasivně, dialogy sklouzávají často do polohy pouhého popisu situace. Mladí představitelé hlavních rolí jsou sice přirození, ale chybí jim výraznější charakteristika postav, vypracovanější vztahy, ale hlavně schopnost

skutečně aktivně jednat slovem tak, aby se popisný dialog změnil v poutavou dramatickou akci. Herecký styl představení kolísá mezi pokusy o realistické ztvárnění a muzikálovou stylizací. I tak však bylo zřejmé, že síly souboru jsou dostatečné na to, aby mladí herci mohli růst a hrát pro děti divadlo obsažnější, barvitější, vnitřně bohatší než dosud.

Alena Urbanová

nejvíce obě vedoucí používají výtvarný projev dětí, ale neomezují se jen na něj. Diskutují s dětmi o viděném, povídají si o tom, co je na představeních nejvíce zaujalo, nebo i inscenují scénky ze zhlédnutých inscenací. Takto získané poznatky a na základě zkušeností z několikaleté práce s dětskými porotami pak o názoru dětí vedoucí informují inscenátory i odbornou porotu. Nejzajímavější jsou pak diskuse na obecnější témata o vnímání dětského diváka.

Den byl pro dětskou porotu velmi náročný. Začali jsme v osm hodin seznamováním se spolu i s prací, která nás čeká a pak už za sebou šla představení v přílišném tempu a nám zbylo jen málo času na zpracovávání zhlédnutého. Děti domalovávaly poslední představení ještě hluboko do doby diskuse s "velkou" porotou. Tak tedy alespoň střípky z naší práce:

ŽENICH PRO ČERTICI - pro děvčata to bylo o lásce a o pekle (případně o podvrženém ženichovi), zatímco pro kluky byl zajímavější příběh o chamtivém králi a o sedmimilových botách - případně i o ševcovském řemesle. Hledání podtitulku "aneb": "Když se dva mají rádi" - "Chamtivý král".

Nápadné bylo zaujetí pro detaily scény, které v asociacích zcela potlačily děj. Zajímavé bylo, že peklo bylo včetně plamenů peklem, ačkoliv realistická scéna se konat nemusela.

Děti většinou pohádku doporučují pro své vrstevníky, ale i dospělé.

POHÁDKY Z NOT - dojmy - černé noty a houslové klíče - vysvětlení: "...noty přece nejsou barevné". Přímá hodnocení naší poroty (tj. vybraných lepších žáků od 8 do 13 let) jsou málo lichotivá: nelíbilo, málo líbilo, dalo se to poslouchat, trochu veselé.

Prekvapivě odlišné byly však reakce dnešních diváků, - děti ze zvláštní školy - o kterých nám paní učitelka přišla říci, že jim představení připadalo barevné, zářivé, hezké - pouze starší kluci je odkázali "malým". Vnímají tyto děti nějak jinak? Jednodušeji? V čem právě se jejich potřeby a nároky liší? To by stálo za zamyšlení a ověření...

Děti naší poroty hrály jednotlivé pohádky. Zůstal z nich buď primitivní komický příběh (jak policajti byli nachytáni při nedodržování předpisů - jak komár donutil nějakého pána tleskat). A nebo - v případě poslední pohádky - začali náhle pracovat s hudebními nástroji nad rámcem představení: dialog - hádka muzikou. Možná, že právě tato cesta, odklon od verbálního zpracování příběhu, by byla u této předlohy zajímavým uchopením.

PASÁČEK VEPRŮ - dětem se představení líbilo po výtvarné stránce. Při volných asociacích se zdálo, že příběh je o boji království lásky a království nelásky (Andersen zcela zmizel). V obrázcích se objevuje motiv přírody v malém království v kontrastu k "velkým kostýmům - namyšlenosti" mašličkového císařství. Problémy vznikly s koncem příběhu: princezna se nepolepšila - nanejvýš si "dá pozor na pus", aby se nepřilepila, ale "zůstala vybíravá". A co s vojákem? To podle zdravého úsudku dětí nebude dobrý rádce, protože je zvyklý jen poslouchat a je připo....ný. Děti navrhuje dát princeznu i vojáka na převychování do maličkého království. (Jó, to dobré je třeba se někde učit - a trest není všemocnou výchovnou metodou ... - pozn. autorky).

A ještě jeden problém: sluha měl být princem. Proč asi? Třeba pro logičnost jeho počinání motivovanou pochopitelností a důsledností jeho lásky k Te-rezce.

Ivana Veltrubská a Eva Kodešová

KUKÁTKO vydává přípravný výbor. Toto 2. číslo vyšlo
2. listopadu 1991. Odpovědný redaktor Jaroslav Kodeš.
Foto Jiří Chlum. Tiskne Školský úřad v Rakovníku.